

Het schandaal door G. J. Peelen

Ze was vroeg naar boven gegaan vanavond — omdat ze zich ontzettend moe voelde, en eens eerder wilde gaan slapen, ook, maar vooral omdat ze het beneden niet langer uit had kunnen houden. Ze kon dat tevreden, voldane gezicht van moeder niet langer zien. Niet langer die kinderlijke zinnnetjes aanhoren, over: „zo'n mooie dag in m'n leven“, „'t geluk van mijn kind“, „'t staan vlak voor de vervulling van alle idealen“, en meer van die frases, waarachter ze maar al te duidelijk geproefd had de eindelijke rust van een bezorgde moeder, die maar al te bang geweest was, dat haar dochter over zou schieten. „Nu is 't bijna zover!“ zei ze bitter, „nu is 't gevaar afgewend! Ze kan gerust zijn.“

Ze treuzelde bij 't uitkleden. Met ongewone zorgvuldigheid hing ze haar japon over de stoelleuning, het kraagje recht-trekkend met automatisch zich bewegende vingers.

Haar gedachten waren er niet bij. Traag knoopte ze haar schouderbandjes los. . . liep dan weer naar haar bureautje. Ze knipte het schemerlampje aan. Voor haar, hel afstekend op 't donkere vloei-blad, lag het saamgevouwen vel zwaar oud-Hollands papier met geschubde randen.

Haar ondertrouwkaart. Half ontkleed als ze was, zakte ze in haar bureaustoeltje neer. Met een bittere trek om haar mond, vouwde ze de aankondiging open.

H. J. Vermeulen
en

Nel Boezewinkel,
hebben de eer U mede namens wederzijdse ouders, kennis te geven van hun voorgenomen huwelijk. . . . .

Lang staarden haar ogen op het papier, dat Henk haar zo blij en trots gegeven had. Hij zou 't niet geloofd hebben, als iemand hem verteld had, hoe zijn bruid met niets ziende ogen, waaruit zich langzaam grote tranen vrijmaakten, daarop turend, snikkend niet zijn naam noemde, maar telkens herhaald die van een ander: „Jan!“ „Jan!“

Een klacht en een verwijt, in dat korte woordje.

Lang zat ze zo, 't hoofd in haar handen gesteund, voor haar bureautje.

En haar gedachten gingen terug, doorliepen weer het verleden, dat zij zo vaak getracht had te vergeten, te vergeefs. . . .

Als jong onderwijzeresje was ze zo gelukkig geweest kort na haar kweekschool-examen

een benoeming te krijgen naar een Westlands dorp, die ze dankbaar aangenomen had.

Haar ouders, voor wie het een grote verlichting betekende, dat zij nu zou gaan verdienen, aangewezen als ze waren op een klein pensioentje, waren met haar meegetrokken uit de stad.

Ze was gauw thuis geweest in 't vriendelijke dorp, had weldra aansluiting gevonden bij collega's en bleek al gauw, tot blijdschap van het bestuur geschikt te zijn voor haar werk.

Jong, zorgeloos, en vol idealen als ze was, werd het daar een prettige tijd, vooral toen ze op een avond bij vrienden kennis maakte met Jan Versprongen, de zoon van de grote bollenkweker. Ze hadden elkaar vaker ontmoet, en 't was tot een „scharrelen“ gekomen, zoals het in de dorpsmond heette. Van sympathie, die reeds bij de eerste kennismaking opgekomen was, groeide haar gevoel voor hem spoedig tot een moede, zuivere, jonge liefde.

Toen Jan vroeg zijn meisje te worden, had ze volmondig „ja“ gezegd, en overvol van haar nieuwe, ongekende geluk was ze zingend en blij de dagen doorgedansd.

Het bleef haar ouders niet verborgen, trouwens op een dorp „scharrelt“ men niet onopgemerkt, vooral niet als men „schooljuf-frouw“ is.

Nel deed overigens ook geen moeite, hun verhouding geheim te houden. Ze zouden zich gauw verloven. Het wachten was op Jan zijn vader, die op een zakenreis naar Amerika was.

Als die terug was, dan. . . .

Maar 't liep anders, dan ze gedacht hadden. De heer Versprongen had op de boot, op de terugreis naar Holland, een collega ontmoet. En geleidelijk waren ze, al pratend, verder gekomen. 't Ging niet zo goed meer met de zaken. Alle krachtsinspanning was nodig, om bij de slechtere economische toestanden de zaak op peil te houden. . . .

En voor 't einde van de reis, was de afspraak beklonken geweest dat ze, in plaats van te concurreren tegen elkaar, zich associëren zouden.

„Wie weet“, had de heer Versprongen gezegd, „komt er nog niet een nadere associatie. . . . Uw dochter is ongeveer van de leeftijd van mijn zoon. . . . dat zou een mooi ding zijn, voor beide partijen.“

Toen vader een der eerste avonden op zijn

kantoor met Jan zijn nieuwe plannen besprak, tevreden de associatie behandelende, en vaag zinspeelde op die andere mogelijkheid, had Jan gesproken...., beiden waren teleurgesteld geweest, maar Vader steeds gewend te bevelen, en zonder tegenspreken door zijn kinderen gehoorzaamd te worden, was de eerste geweest, die met een resoluut hoofdgebaar, na het korte ogenblik van verbluft stilzwijgen, het woord hernomen had. „Kijk es jongen, dat is zo'n jeugdige onbezonnenheid.....“

„Kijk es jongen, dat is zo'n jeugdige onbezonnenheid.....“

„Kijk es jongen, dat is zo'n jeugdige onbezonnenheid, die je gedachteloos begaat, aangetrokken door een aardig gezichtje... maar waar je later spijt van hebt. Ik wil je helemaal geen vrouw opdringen, al zou ik graag zien dat je mijn gedachte eens ernstig overwoog. Maar met dat onderwijzeresje.... daar komt in geen geval iets van in. Als je even je verstand gebruikt, zal je zelf inzien dat dat niet gaat. Al is 't nu nog zo'n aardig meisje, en dat geloof ik graag, ze heeft geen cent. En meer dan ooit, is 't nodig, dat er kapitaal komt in de zaak. Je moet een vrouw hebben, die minstens evenveel bezit als jij te wachten hebt. Jij bent de enige zoon, de zaak gaat op jou over..... Enfin, als je alles ernstig overweegt, zul je zien dat ik gelijk heb. Met dat onderwijzeresje moet het uit zijn,.... af.“

Zo had de vader de zaak behandeld, kortaf, bevelend, en zeker van 't gehoorzamen van zijn zoon. Jan, die niet anders gewend was, van jongsaf kennend de onverbidde kracht van vaders woord, zich onderwerpend aan de vanzelfsprekende leiding van zijn sterke, doelbewuste vader, had voor 't eerst iets van opstandigheid bespeurd. Hij was toch te oud om nog als schooljongen behandeld te worden. En hier gold het toch een zaak die hem in de eerste plaats aanging, een terrein, waarop zijn vader, zonder gegronde redenen, niet tussenbeide mocht komen. Hij wist te goed dat tegenspreken niet hielp, maar was zwijgend doorgegaan, met het gezelschap van Nel te zoeken. Nel, die zijn Vader niet kende, zag niet de ernst van diens verzet. Dacht dat het hoogstens een nog wat uitgestelde verlovingsbetekende. Maar al spoedig kreeg ze er een andere kijk op.

't Was Versprongen overgebruid dat Jan doorging, ondanks zijn verbod, omgang met Nel Boesewinkel te hebben. Jan werd toen scherper aangepakt, en aarzelend bekende hij zijn meisje, dat 't moeilijk zo door kon gaan. Met Vader viel niet te spotten. Ze begreep zoiets niet — moedigde hem aan, om flink te zijn, en ronduit met zijn vader te bespreken, dat hij haar niet kon laten schieten. Ze dacht dat daarmee alles wel in orde zou komen.

Maar, door haar optimisme, en haar vaste zekerheid, dat tussen haar en Jan niemand ooit scheiding zou kunnen maken, omdat hun liefde voor elkaar, zo zeker, en onverbreekbaar was, werd de ontzuivering des te vreselijker, toen Jan eindelijk in plaats van een afspraak voor een avondwandeling na te komen, haar in een briefje schreef, dat hij helaas gedwongen was, haar zijn woord terug te vragen. Hij was door zijn vader voor de keus gesteld: of uit maken, of de zaak uit, en zelf maar te zien, zijn weg te vinden. En zij zou, juist omdat ze veel van hem hield, toch wel inzien, dat hij zo niet zijn toekomst vergooien mocht. Trouwens, als hij weigerde, kon het toch niets tussen hen worden, want wat had hij zonder zijn vader voor vooruitzichten? Wat zouden ze samen moeten beginnen? Drie maanden daarna had hij zich verloofd met de dochter van de nieuwe compagnon.

Ze probeerde die vreselijke tijd maar over te springen in haar gedachten. Die donkere, troosteloze dagen en maanden, van verdriet, en wilde opstandigheid. Ze had het in het dorp niet langer uit kunnen houden. Was lukraak aan 't solliciteren gegaan, en benoemd in Den Haag.

Veel troost en opbeuring had ze niet van haar ouders gehad.

Die konden de diepte van haar leed niet peilen. Blevten slechts aan de oppervlakte, nauwelijks eigen teleurstelling verbergend, over de prachtige partij die hun dochter ontgaan was. Hadden kleine troostwoorden die haar woedend maakten: „Zo hoefde ze toch niet te treuren, je kon alles overdrijven. Een meisje, zo knap als jij zou niet overschieten! Vooral in de stad zou zij nog wel een goede

jongen vinden!"

Begrepen dan ouders niets meer van hun kinderen. Wisten die niet wat liefde was, dat haar verdriet niets te maken had met teleurstelling over 't gemis van een onbezorgde toekomst?

Ze had getracht te vergeten.

Zich op haar werk in de nieuwe omgeving geworpen, het verenigingsleven gezocht, zich vastgebeten in de drukte van allerlei bestuursfuncties. Maar 't had geen vergeten gebracht.

Geleidelijk was haar verdriet verdrongen door een gevoel van verbittering en beledigd zijn. Wat was dat voor een kerel, die als hij werkelijk van haar gehouden had, niet liever alles riskeerde, dan haar te verliezen?

Een oudere collega aan haar nieuwe school had haar gevraagd, ze had kortaf „nee" gezegd. Maar hij hield aan, probeerde weer.

En tot haar eigen verbazing had ze „ja" gezegd. Ze wist zelf niet wat haar beziel had, op dat moment. Was het trots geweest, of wraak, om Jan te tonen dat ze buiten hem kon, niet afhankelijk van hem was, om hem de gedachte te ontnemen, dat zij nog om hem treurde? Of roekeloosheid, een alles nu verder onverschillig achten?

Of om van 't lastige aandringen van die Henk Vermeulen, en de zachte, aanmoedigende pressie van thuis — „je moet het zelf natuurlijk weten kind, maar je mag je toch wel goed bedenken, voor je zoets afslaat!" — af te zijn, te moe als ze was om te argumenteren en zich te verzetten?

Willoos ondergang ze alles. Nam ze de liefkozingen van Henk in ontvangst, koel en onverschillig als ging het haar niet aan; als gold het een vreemde. Maar soms bij een kus van Henk, kreunde het in haar: „Jan!"

Ze merkte wel, wist het trouwens ook van tevoren reeds, dat dit nieuwe geen vergeten geven kon, dat achter de bitterheid en de onverschilligheid, steeds weer het oude verdriet bleef spreken.

Ze was zich ook wel bewust van de lelijke rol die ze speelde tegenover Henk, een stille, rustige jongen, die haar echt liefhad, met een goedige zachtheid, weinig terug verlangend. Als ze soms eens iets van wroeging voelde, over haar onverantwoordelijke verloving, trachtte ze haar geweten in slaap te sussen, met de gedachte dat Henk haar tijd moest gunnen. Dat ze geleidelijk dat oude er wel onder zou krijgen, en wel van hem zou gaan houden.

Hij vroeg haar, of ze 't goed vond, dat ze trouwen gingen zodra hij een benoeming tot hoofd had.

Ze had niet de moed gehad, eerlijk te zijn. Ze begreep te laat, hoe het steeds moeilijker

werd, af te gaan van de eenmaal betreden weg. Ze kwamen bij zijn familie, en Henk werd warm ingehaald bij haar thuis.

Met de stille bijgedachte, dat het onder de tegenwoordige omstandigheden, met de vele wachtgelders, vooreerst toch nog wel niet gebeuren zou, dat hij ergens hoofd werd, had ze maar ja gezegd.

Na het a, moest het b wel volgen.

Al verachtte ze zichzelf om haar zwakheid, en karakterloosheid.

Het onverwachte gebeurde.

Vrij spoedig al slaagde Henk; hij werd benoemd in een kleine Gelderse plaats.

Ze zouden gaan trouwen....

Zijn blijdschap, die hem bijna jong en luidruchtig maakte had haar pijn gedaan. Het kon niet, het mocht niet, zo gaan trouwen, zonder liefde, zonder dat ze iets te geven had, zolang nog ieder vezeltje van haar lichaam, en iedere gedachte toebehoorde aan dien ander. 't Was overspel, ontrouw.

Maar ze zag vreselijk tegen de beslissende stap op. Aarzelend was ze er 's avonds tegen haar ouders over begonnen. Maar moeder was in een eindeloze woordenstroom uit gaan pakken.

„Had je nou ooit zo'n ondankbaar kind gezien. Hoeveel meisjes van haar leeftijd waren jalours op haar, zouden den koning te rijk zijn, indien ze in haar plaats waren.

Sentimentele onzin. Daar was ze nu toch heus te oud voor, om daaraan toe te geven.

Stel je voor, dat je je leven lang bleef treuren over een ongelukkige liefde. Die jongen was dat niet waard. En de opspraak die het geven zou!

Wat een figuur zouden ze niet slaan tegenover Henk, die goeierd, die zoveel van haar hield. Wat zouden ze niet in een moeilijke verhouding komen tot de familie Vermeulen. Als 't eenmaal zover gekomen was, kon je toch niet meer terug.

En dan: ze had toch geen hekel aan Henk. Vond hem toch wel sympathiek?

Nou, wat wou ze dan meer? Die liefde kwam vanzelf wel. Daar stak toch niets geen kwaad in. Die huwelijken uit liefde.. nou daar had

.....koel en onverschillig als ging het haar niet aan..

moeder al heel wat voorbeelden van gezien. En weer was die lome moeheid over haar gekomen. Ze voelde de banaliteit van moeders betoog, maar miste de kracht tot tegenpraak. In een slappe gemakzuchtigheid, die ze zelf verachtte, had ze berust, het op zijn beloop gelaten. Ze moest nu ook de consequenties maar dragen. Waarom Henk z'n illusie te ontnemen en zijn geluk te vernietigen. Was één verknoeid leven niet genoeg?

Plotseling voelde ze, hoe koud ze was. Ze zat nog steeds met de ondertrouwkaart in haar hand, voor haar bureautje.

Huiverend kleedde ze zich verder uit, ging naar bed. Maar ze kon de slaap niet vatten. Haar gedachten vatten de draad waar ze afgebroken had, weer op.

Ze piekerde voort, 't met zichzelf oneens.

Nu was ze de bruid. De eerste bloemen waren al gekomen vanmiddag. Gelukwensen; cadeaux zouden volgen, mensen, veel mensen, feliciterend. En zij zou opgewekt moeten doen, de blijde bruid spelen, dat wilde men nu eenmaal zien. 't Zou één grote huichelarij worden. Tegen Henk vooral, en tegenover de buitenwereld.

En dan in de kerk. Gods zegen afsmeaken over dit huwelijk, dat door haar zó begonnen werd, zonder liefde voor haar man, haar genegenheid en gedachten voor een ander. God kon ze niet bedriegen. Tegen Henk zou ze misschien nog even de schijn ophouden kunnen — maar God. . . .

Nee, 't mocht niet, wist ze eensklaps. Door haar slapte en krachteloosheid had ze 't al veel te ver laten komen. Een terugkeer hopeeloos moeilijk gemaakt, maar nog niet onmogelijk. Nu kon ze nog terug. Haar schuld tegenover Henk was heel groot, angstig groot, besefte ze nu, met pijnlijke duidelijkheid. Ze zou hem vergeving moeten vragen — zo eerlijk mogelijk met hem spreken en hij was te serieus, en had gelukkig nog te hoge, ideële gedachten van de heiligheid van het huwelijk, om niet toe te zullen geven, dat ze niet anders kon. Al werd daardoor haar schuld, dat ze 't eerst zover had laten komen natuurlijk niet goed gemaakt.

Toen het eerste morgenlicht door de gordijnen trachte te dringen, stond haar besluit, genomen in een slapeloos doorworstelde nacht, vast.

Vóór het opstaan zocht ze haar kracht in het gebed. Voor 't eerst na die moeilijke dag in haar leven, weer een echt, kinderlijk overgegeven gebed, vol gemeend schuldbelijden. Bleek, de sporen van dien nacht op haar gezicht, kwam ze naar beneden.

Moeder keek haar bezorgd aan, maar probeerde haar op te monteren met de trotse

mededeling, dat er een hele berg post voor haar lag, „allemaal gelukwensen en zóveel uit Bollandorp!“

Niet geprikkeld nu, maar kalm, rustig, vertelde ze haar moeder het moeizaam genomen besluit. „Moeder, ik weet dat het heel erg is, dat het veel onaangename dingen met zich brengen zal, maar ons huwelijk mag niet doorgaan. Ik weet het nu zeker. Ik ga direct met Henk praten.“

Moeder keek op, ongelovig. Dan, ziende het ernstige, vastberaden gezicht van haar dochter voer ze uit: „Maar schaaap, wat bezielt jou toch. Dat zeg je daar maar kalmpjes, alsof het niets is.“

„Heb je er wel één ogenblik bij stil gestaan wat dat betekent?“

Hoe 'n schandaal dat geven zal, hoe 'n gepraat en geklets. Hoe wij allemaal uitgelachen zullen worden?

Al die bloemen, cadeaux, die er al zijn. De receptiedag die op de kaarten staat, de kaarten die alle kennissen nu hebben! En heb je wel aan Henk gedacht, wat je hem aandoet? Die heeft daar in Gelderland gezegd dat hij getrouwd in de nieuwe functie komt. Maar 't zal niet gebeuren! Als jij niet wijzer bent, zal je moeder tonen de verstandigste te zijn.

„Later zou je 't me altijd blijven verwijten, dat ik je niet tegen gehouden heb.“

„Stil moeder, praat nu niet verder, 't is zo ook al moeilijk genoeg. Ik weet dat het zó niet mag. Ik moet er een eind aan maken.“ En voor moeder haar tegen kon houden, was ze de deur uit, zonder ontbijt.

Moeder viel snikkend in een stoel neer. Het schandaal! De schandel! Henk is al bij de dominee geweest. Wat moeten de mensen daar nou toch van zeggen? Ik overleef het niet, zo'n schandaal!“

Vader kwam op haar luidruchtig geschrei de tuin uit en terwijl moeder jammerend het vreselijke meedeelde, liep een klein, bevend meisje op straat, biddend om sterkte en kracht bij de moeilijke, bijna onmogelijke boodschap, die ze te brengen had.

De volgende avond in de krant een kleine, onopvallende advertentie, waar achter men niet het leed raden zou, dat geleden werd, voor het geplaatst werd:

„Door onvoorziene omstandigheden is het huwelijk van H. J. Vermeulen en Nel Boezwinkel, uitgesteld.“

